

еркіншілдік пен жекешілдік факторларын қамтыды, буржуазиялық бағыт алды.

Үшінші, діни реформаның кеңеюі және маңызы.

Мартин Лютердің діни тағылымы Германияның солтүстігі мен орта бөлігінде тез тарады әрі Лютер мазхабын қалыптастырды, осының ықпалында Швеция, Франция, Ұлыбритания қатарлы елдер арт-артынан діни реформа жүргізді де, каловианшылардың протестант діні және Ұлыбритания мемлекет діні тағы басқа пайда болды. Протестант діні жаңа гүлденген буржуазияның немесе ұлттық мемлекеттердің мүддесін бейнеленгенін атап өту керек. Реалға бірлестіре отырып студенттерге бүгінгі таңдағы батыс елдерінің діни сенім жағдайын ұғындырса болады.

Діни реформа дін бүркеніш жамылып жүргізілген феодалдық үстемдікке және Римнің діни үстемдігіне қарсы саяси қозғалыс, діни реформа қозғалысы әдебиет-көркемөнердің қайта гүлдену рухын жайғастырды және дамытты. Әдебиет-көркемөнердің қайта гүлденуі зиялылар жігінің гуманитарлық рухын оятты делінсе, онда діни реформа қарапайым халықтың гуманитарлық идеясын тікелей қозғады, сондықтан оның маңызы анағұрлым терең болды. Оның нақтылы ықпалы төмендегі үш жақтан бейнеленеді: бәрінен бұрын Батыс Европа феодал күштеріне ауыр соққы беріп, католик дінінің рухи дара билеуін талқандады, протестант діні алғашқы буржуазиялық төңкерістің туына айналды әрі сонан кейінгі жердегі буржуазиялық төңкерістің туылуына келелі ықпал жасады. Онан қалса, Батыс Европа мемлекеттерінің ұлттық мәдениеті мен оқу-ағарту істерінің дамуын ілгерлетті. Сонымен қатар саяси және экономикалық жаңа патшалық дара билік түзімін нығайтты, жаңа гүлденген ұлттық мемлекеттерді күшейтті.

Резюме

В статье речь идет об эффективных методах обучения истории по теме «Религиозная реформа в Германии».

Resume

This article is about effective methods of training of history on a theme «Religious reform in Germany».

Тойганбекова М.Ш.

Әл-Фараби атындағы қазақ ұлттық университеті

Балаларға арналған шығармалардың тақырыптық, танымдық өрісі

Бұл бөлімде қаламгердің балаларға арнап жазылған шығармалары, әдебиеттегілері тақырыптық, танымдық тұрғыдан жүйеленіп, талданады.

Ұрпақ тәрбиесі ұлы іс екенін ертенін ойлаған елдің ешқайсысы да есінен шығармаған. Осындай ұлы істің бөлінбес бір саласы – балалар әдебиетінің

атынан бұрын заты дүниеге келген киелі, ең бір тарихы мол өнер болуы да сондықтан. Тіпті әдебиет тарихының жоталы сілеміне үстірт қана көз тастаған адамның өзі оның басқа сипаттағы түрлері балалар әдебиетінен негіз алып, тек содан ғана өсіп-жетілгенін бірден аңғартады. Әрине, әдебиеттің даму эволюциясына бұлай қарау сөз өнерінің қара топырағы – фольклордың еңбектеген баладан, еңкейген кәріге де күні бүгінге дейін рухани азық болып келе жатқандығын жоққа шығарғандық болар еді. Осы орайда, М. Горький айтқандай, «Балаларға арналған әдебиет өзінің көркемдігі жағынан кем дегенде, үлкендерге арналған әдебиеттің алдыңғы қатарлары мен нық тірестіре алатындай болуы керек» [36, 12 б.].

Міне, осы жағынан келгенде көркем әдебиеттің баланың рухани есеюіне қалайша әсер ететінін әркім-ақ толассыз мойындайды. Қазақ кеңес әдебиетінің жаңа қалыптасып келе жатқан кезінің өзінде жас ұрпақ балаға қажет әдебиеттен тапшылық көре қойған жоқ. Қаншама жасөспірімдер Пушкиннің ертегілерін, Крыловтың мысалдарын, Лев Толстойдың балаларға арналған әңгіме, повестерін оқып өсті. М. Горькийдің балаларға арналған шығармаларымен танысты. Дүниежүзі әдебиетінің балалар мен үлкендерге ортақ геройлары Том Сойер мен Гекльберри Фин, Робинзон Крузо мен Гулливер, Мюнхгаузендер қазақ балаларының сүйіктілеріне айналды. Осыларға қосылып Ыбырай Алтынсарин мен Спандияр Көбеевтің өлең, әңгімелері қазақ балаларының рухани қазынасына айналды.

Кеністік кезеңде де балалар әдебиеті есейіп, өзіндік дәстүрге ие болғанын көреміз. Бұл дәстүрдің басында орыстың көрнекті жазушылары Аркадий Гайдар, Самуил Маршак, Корней Чуковский, Сергей Михалков, Валентин Катаев, Борис Житков, Лев Кассиль, Агния Барто, Виталий Бианки тағы басқалары тұрғаны ақиқат. Алайда, ең бастысы, балаларға арналған ауыз әдебиетінде тәрбиелік және танымдық мәні басым жатты. Қазақ ауыз әдебиетінде ұлттық тәрбиенің, ұлттық танымның небір асыл үлгілері жасалды; көркемдігі кемел, ойы терең, мазмұны мәнді шығармалар дүниеге келді.

Осы қағидаларды сараптай келіп, балалар әдебиетін зерттеуші Шеген Ахметов былай дейді: «Дүниедегі барлық зат қарама-қарсылықтың бірлігінен тұрады дейтін болсаң, балалар соның себебін айқындай, іздестіру арқылы ғана өмірді дұрыс тани білетін, сол өмірдің түрлі қайшылықтарына қарсы тұра алатын төзімді суреткер, өмірге бейім азамат болып өсуі тиіс» [37, 8 б.].

Сондықтан да қазақ балалар фольклорында жас балғынның жан-жақты тәрбиеленіп, өмірдің небір қиындықтарын жеңуге дайын күрескер болып қалыптасуына назар аударылды.

Қазақ балалар фольклорын жинау, бастыру істері ХІХ ғасырдың ІІ жартысынан бастап қолға алына бастады. Ә. Дибаяев, Ә. Бөкейханов, А. Байтұрсынов, Ж. Аймауытов, С. Көбеев, Б. Өтетілеуов, Т. Жомартбаев, С. Сейфуллин, М. Әуезов, С. Мұқанов, Ө. Тұрманжанов, М. Ғабдуллин, М. Әлімбаев, С. Қасиманов, Ш. Ибраев т.б. балалар ауыз әдебиеті үлгілерін жинау, бастыру істерінде айтарлықтай жұмыстар атқарды.

Бір кездері Ахмет Байтұрсынов: «Жастардың оқу тәрбиесі түзелмей, жұрт ісі түзелмейді» [38, 6 б.], – деп даналық пікір айтқан еді.

Осы орайда, алашшыл рухтағы ұлы зиялылар мектепке арналған оқылықтарында ауыз әдебиеті үлгілерін молынан пайдаланды. ХХ ғасырдың басындағы қазақ әдебиетіндегі ағартушылық бағыттағы ақын-жазушылардың барлығы дерлік балаларды өнер-білімге үндеген шығармалар жазды.

С. Көбеев мектеп балаларына арнап «Үлгілі тәржіма», «Үлгілі бала» (1912) оқу кітаптарын шығарды. М. Кәшімовтің «Әдеп» (1907), «Ақыл» (1908) М. Нұрбаевтың «Көргенді бала – үлгілі ана» (1908), Ғ. Мәжитовтің «Қазақ шәкірттеріне ақыл» (1910), Т. Жомартбаевтың «Балаларға жеміс» (1912), А. Байтұрсынұлы мен Т. Шопанұлының «Оқу құралы» (1927), Ө. Тұрманжановтың «Қошан кедей» (1927), І. Жансүгіровтің «Малта», «Шәркей» (1929), «Жұмбақ» (1930) жинақтары жарық көрді. С. Торайғыровтың «Қаранғы қазақ көгіне өрмелеп шығып күн болам», «Шәкірт ойы» (1915) деген өршіл үні сол кездегі жастардың арманына қанат бітіріп, білімділіктің, азаматтықтың биік жолдарына жол бастады. Сол сияқты М. Дулатов, М. Жұмабаевтың, Ж. Аймауытовтың, С. Сейфуллиннің, Б. Майлиннің, Ш. Иманбаевтың т.б. көптеген шығармалары елдің ертеңі – балаларға арналды.

Бұл жерде, ең бастысы, Жарасқан Әбдірашев айтқандай, «қаламы төселген ақын-жазушылар үшін бұдан былайғы творчестволық процесс – балалар психологиясын зерттеу, олардың өзін қоршаған ортамен қарым-қатынасын, әртүрлі құбылысқа, әртүрлі оқиғаға байланысты түйетін ой істейтін әрекеттерін сарапқа салып, соның мұратты жақтарын жатық та ұтымды формасын тауып бере білу» [39, 7 б.], – деген пікірі өте орынды.

Қазақ балалар әдебиеті отызыншы жылдары Қ. Әбдіқадыров, А. Токмағанбетов, Т. Жароков, Ж. Саин, Ж. Сыздықов, қырқыншы жылдары Ж. Жабаев, Қ. Аманжолов, М. Хакімжанова, Ә. Тәжібаев, Ғ. Орманов, елуінші жылдары С. Бегалин, Ө. Тұрманжанов, М. Тиесов, С. Бақбергенов, М. Әлімбаев, Ә. Табылдиев, Ә. Дүйсембиев, Б. Ысқақов, Қ. Мырзалиев, Қ. Ыдырысов, Ж. Смақов, Қ. Баянбаев, алпысыншы жылдары О. Әубәкіров, Ш. Смаханұлы, Х. Ерғалиев, Ә. Сәрсенбаев, Ә. Ахметов, Ж. Өмірбеков, І. Мәмбетов, Т. Молдағалиев, М. Иманжанов, С. Омаров, Б. Соқпақбаев, С. Сарғасқаев, Н. Сералиев, С. Бердіқұлов, С. Қалиев, М. Гумеров, жетпісінші жылдарда Т. Нұрмағамбетов, О. Бекеев, М. Қабанбаев, Н. Дәутаев, Қ. Омаров, М. Айымбетов, С. Асылбеков, Т. Сәукетаев, С. Жұбатыров, Н. Мұраталиев т.б. ақын-жазушылардың түрлі жанрларда жазған шығармаларымен толыға түсті.

Қазақтың профессионал балалар әдебиетін қалыптастыруға ерекше еңбек сіңірген, жас ұрпаққа арнаған шығармаларының барынша жатық, тілге жеңіл, көңілге қонымды болуын көп ойлап, көп іс тындырған жазушыларымыздың бірі – Мағзұм Тиесов. Баяндалар ой, айтылар сөздің қаншалықты қызықты, қаншалықты әсерлі болғанымен, техникалық жағынан мүлтіксіз орындалмаса, кішкентай оқырман жүрегіне жол таба алмайтын.

бесенеден белгілі шындық. Ал ол үшін жазушылық талантпен бірге айрықша шеберлік керек.

Мағзұм Тиесов – бала психологиясын бажайлай зерттеп, оның мінезін жетік білуге келгенде, үлгі етіп ұсынарлықтай жетістігі бар қаламгер. Белгілі ғалым, академик Серік Қирабаев жазушы талантына баға бере келіп, былай дейді: «М. Тиесов «Дала перзенті» деген повесть жазып, жас ұрпақты Еркебұлан атты дала баласының сүйкімді мінез-құлқымен таныстырады. Осының бәрін саралай келгенде, жас ұрпақ үлгі алатын геройлардың біздің өміріміздің барлық саласында да белсенді қызмет істеп жүргенін көреміз» [40, 268 б.].

Қалай дегенмен де зерделі қаламгердің қаламынан қалтарыс қалған тақырып болған жоқ. Ол елуінші жылдары өзіне аса жақын тақырып балалар өмірін жазуды үдете түсті. Бала дүниетанымының білгірі Мағзұм жас оқырманның қалыптасу кезеңіндегі өмір өткелдері, бала санасындағы объективтік жағдайлар туғызған өзгерістер жайында сүбелі де, аса құнды шығармалар жазды.

Мағзұм Тиесов – тынымсыз ерінбей еңбек етіп, артына мол қазына қалдырған бірегей суреткер. Кезінде еліміздегі ірі оқиғалардың бәріне де үн қосып отырған еді. Көрген-білген оқиғасы жайлы жазуға әдебиетіміздің қай жанры икемді болса, сол салада қалам тербеді. Сондықтан да Мағзұмды әңгімеден гөрі очеркке не очерктен гөрі фельетонға немесе өлеңнен гөрі қара сөзге бейім еді деп, оның шығармашылығына аралық шек қойып сөйлеуге ешбір де болмас еді. Өйткені ол қай жанрда жазса да, көркем сөздің құдіретін танытты. Бір кезде Шәкәрім Құдайбердіұлы: «Ар білімі» деген білім оқытуы керек. Бұл ғылымды ақылды адамдар ойластырып, пән ретінде жазып... адам бойында жеке ардың қожа болып қалу жағын көздеу керек» [41, 61 б.], – деген еді.

Міне, Мағзұм да Шәкәрімнің осы ар білімін басшылыққа алған сияқты. Халық мұңын, қуаныш қайғысын, болашаққа үмітін, арман-мұратын жеткізген күйлер сазы, ана сүтімен ізгілік қасиеттерді бойына дарытар туған топырақ, туған жер тақырыбы – Мағзұм Тиесов үшін қашанда ұрпақ тәрбиесінің, патриоттық сезімнің бастау – бұлағы, қазына-қайнар көзі іспеттес. Сарыарқаның сағымы, Қорғалжын теңізінің жанға шипа ауасы, ақ жаулықты ана, мейірімді әже, тау мен дала, күннің батуды, түн жұмбағы, тан самалы – бәрі-бәрі сұлулық пен дүние тылсымынан сыр тартудың, өмір туралы ой түйудің, жазушылық телегей-теңіз толғаныстың, қиял өрісінің катализатор қозғаушы күші, қонған тұғыры.

Осы орайда, тағы да С. Қирабаев пікірін кірістіре кетуді жөн көрдік: «Туған даланың табиғатына деген жылы махаббатты біз Қ. Исабаевтың «Қара баласы», М. Тиесовтің «Дала перзенті» повестерінен де табамыз. Ондағы ғасырлар бойы «ақын өлеңіне өзек, әнші шабытына қанат болып» келген сұлу Баян мен Сарыарқа табиғатын тану идеясы, оған тығыз байланысты берілген кейіпкерлер сезімінің көріністері характерлерді танумен бірге, олардың табиғат, жер – сол арқылы Отан сүю сезімдерімен ортақтастырады.

Туған жер туралы сезімге оқушыны ортақтастыра білу – халықтың тарихы мен тарихи адамдардың өмірін жүреппен түсіну, оймен жете ұғыну, Отан сүйудің не екенін, Отан дегеннің өзі не екенін жас ұрпаққа жеткізе алатын ұтымды жол. Халық тарихы мен ерлер жолы оларға жоғарғы идеалды арман тұтатын достар болып өсуге көмектеседі. Тек оны әдебиеттің көркем тілімен жеткізіп айту керек» [40, 279 б.].

Баспасөз бен мәдениет саласының түрлі бөлімдерінде еңбек еткен Мағзұм туған өлкесіне үнемі ат басын бұрып, жаратылыстың алуан түрлі ғажайыптарымен танысып, оның көркем көріністерін суреттеуге зер салды. Бұл ретте Мағзұм Тиесовтің елімізде екі рет басылып, сол сияқты Мәскеуде орыс тілінде жеке кітап болып шығып, бүкіл одаққа танылған «Дала перзенті» повесін ерекше атап өткен жөн.

Қай заманда қызмет етсе де, белгілі жазушылардың барлығы да балаларға арналған әдебиетке үлкен ілтипатпен қараған. Тіпті Пушкиннің өзі дүние салар алдында соңғы хатын балалар кітабына арнағаны белгілі. Михаил Пришвин: «Үлкендерге де тамаша эстетикалық сезім беретін ең биік әдебиет – балалар әдебиеті» [42, 56 б.], – деген еді.

Мысалы, Сәбит Мұқанов өзінің «Бақташының баласы» повесінде халықтың жылқышылық өнерінің бүгінгі ұрпаққа ауысып жатқан үлгі істерін суреттесе, Мағзұм Тиесов «Дала перзенті» повесінде халқымыздың шопандық дәстүрінің қыр-сырын шебер тілмен кестелейді. Екі жазушы да жас ұрпақты халықтың дәстүрлі салтымен, әдет-ғұрпымен, кәсібімен таныстырады. Сол арқылы бала ұғымын кеңейтуді, оның өмір танудағы тәжірибесін жетілдіруді көздейді.

Сонымен қатар Мағзұм Тиесов қазақтың ескі әдебиеті үлгілерін жақсы білетінін, сол материалдар негізінде бүгінгі ұрпаққа үлгілі, ғибратты сөз айтуға ұмтылатынын байқатады. Оның «Дала перзентіндегі» кәрі әже алты жасар баламен тіл тауып сөйлесіп, бойындағы бар тәлімін, талап-қайратын жас буынға арнап отырған халық даналығының өкілі десе болғандай. Балаларға арнаған қай шығармасында да қарымды қаламгер жас ұрпақты гуманистік ой-пікірге баулып, еңбекке тәрбиелеуге көркем туынды арқылы өз үлесін қосады. Ол табиғатты сүйуге, тіршілікті қадірлеуге, өмірді кеңірек тануға үйретеді.

Енді «Дала перзентінің» бала қиялын шарықтатар тұстарына назар салып көрейік.

Сарыарқаның сауырын ешбір өзен көлденең кесіп өте алмайды. Сарысу, Сарыкенгір, Қаракенгір, тоқсан тараулы Торғай, алпыс екі арналы Ырғыз-Сарыарқа сауырының күнгеі беткейінде ағады. Өзен жолы – ұзақ жол, екі қиын жол. Олар ұзақ адасады. Сары, Қаракенгірлер, Талды, Жезді, Қысырақкеткендер Сарысуға құяды. Сарысу Сырдария қайдасын да ұмтылады. Бірақ жете алмайды. Аққұм, Қоскана, Сегізбай, Сарыала тауда құмнан әрі аса алмайды. Тоқсан тараулы Торғайдың басы кішкентай тауда емес, әлемге әйгілі Ұлытаудың батысынан басталады. Алпыс екі арналы Ырғыз Мұғаджардың шығыс баурайынан. Екі туыс кездеспекші болады. Біріне-бірі қарама-қарсы қозғалады. Өте ұзақ адасады. Ақырында кездеседі.

Есеуі бірігіп, Арал теңізіне қарай алпыс километр ағады, өте шаршап, әсіреп ағады. Арал теңізіне жету қайда? Батпаққараға құйып тынады.» [12, 258 б.]. Осы бір кішкене ғана көріністе қазақ даласының қаншама өзен, көлі, қаншама шөлі мен теңізі, қаншама тауы мен қыраты аталып өтеді, ең қызығы, олардың бір-бірімен шым-шытырық байланысы ғажап дәлдікпен суреттеледі.

Біз өмір шындығын, табиғат көріністерін дәл бейнелеу дегенді көп айтамыз. Осы «дәл бейнелеу» дегеннің өзі не? Бұл айналадағы тіршілік тартасын, қым-қуығ өмірді жып-жылмағай, тартыссыз, көңілді де әсем етіп суреттеп қана қою емес. Өз бетімен өмірге ұмтылған кезде, қай баланың ұлысын, өміріне, тіршілігіне бөгет жасар қиындықтарға ұшырайтыны белгілі. Үздіксіз күресе жүріп, жас жүрек қиыншылық үстінде қатайып, ер жетіп, жол табады. Жасты есейтетін – бірыңғай айтылатын насихат емес, сезім, өмірдің тартысын сезіну. Кейде қайғы да бала сезімін есейтеді, оның есін кіргізеді. Сондықтан да ұлы жазушы Лев Толстой: «Адам өмір сүру үшін күресу, күресу керек. Шатасу, қателесу, ұрыну, бастап, тастап кету, тастап кетіп, қайта бастау, ылғи күреспен өмір кешу керек. Тыныштық – жан жауыздығының белгісі», – деп тегін айтпаған болар! [18, 1 б.].

Табиғат көріністерін, өмір шындығын осы тұрғыда бейнелеуге ұмтылу М. Тиесов шығармаларында кең орын алды. Оның балалар әдебиетіндегі бүкіл шығармашылық табысына жан беріп тұрған сикырлы күштің көзін іздестіретін болсақ, осы ерекшелігіне назар аудармай өту мүмкін емес. Әңгіме, повестерінің дені бала ұғымына бірден қона кететін салмақты ой тудыруарлық тартымды оқиға, жеңіл штрихтарға құрылады. Бұдан каламгердің «арық сөйлеп, семіз шыққанды» ұнататынын, үлкен толғам айтамын деп үстірттікке ұрынбай, қарапайым ғана шындықтан терең философиялық шешім табуға тырысатынын сезінеміз. Автор – әсіресе туған жер көріністерін беруде қамшы салдырмас шебер.

«Қорғалжын ауданында үлкенді-кішілі жүз отыз бір көл бар. Ол көлдер - жер жүзіндегі құстардың ең жақсы, ең жайлы жайлауы. Қорғалжын көлдеріне жыл сайын жүз елу екі түрлі, иә, екі жүз елу екі түрлі қанатты керуен келеді.

Көліміздің, жеріміздің көркі, көңіліміздің гүлі - көшпелі достарға аңшылар қиянат жасай берген соң, мемлекет қамқорлыққа алды. Қорық ашып, Қорғалжын көлдерін «құстар уәлияты» деп атады» [14, 270 б.]. Автор даланың осы сұлу табиғатына балалар сезімін ояту арқылы, олардың эстетикалық дүниетанымын барынша байытпа түседі. «Дала перзентінде» бүкіл тіршілік суреттері Еркебұлан деген баланың көңіл көзімен бедерленеді. Бұл шығарма балалармен қоса, ересектер үшін де қызықты. Мұны оқу үстінде біздің әрқайсымыз өз балалық шағымызға саяхат жасап қайтқандай боламыз.

Мысалы, Бердібек Соқпақбаев геройлары ұрыншақ, адасып, қателесіп жүріп, шындық жолына түседі. Оның Қожасының, Жәнібегінің, Мұратының тағы басқа геройларының мінез-құлқында мұндай әрекеттер жиі байқалады. Бердібек кейіпкерлері осы жолмен қоғамға пайдалы істер істеуге, адал еңбек етуге үйренеді. Мұндай кемшіліктер Мағзұм Тиесов геройы Еркебұлан бойында да бар.

Балалар әдебиетіне шолу жасай келе, академик С. Қирабаев былай дейді: «Балалар өмірінің шындығын шынайы көрсету талабы С.Сарғасқабайдың «Көңілді балалар», «Сәуленің жана достары», Ш. Мұртазаевтің «Белгісіз солдаттың баласы», С. Сейтхазиннің «Жылқышының баласы», Н. Сералиевтің «Ақбөпе», М. Сүндетовтің «Балық аулай барғанда» атты кітаптарында байқалады. [40, 272 б.]»

Мағзұм Тиесовтің өз тұтастарынан басты ерекшелігі – ол өз оқушысын қызықтырар оқиғаны таңдап, талғауға, оны ой салар түйінге бағындыруға өте шебер. Баяндалар жайды кезектестіре жеткізуге, бірінен-бірі өрбітіп, табиғи қалпын сақтауға тырысады. Ара-тұра «Батар күн Сарытаудың екі еркеші арасынан отырып алып, қарап отырады. Оның жалғыз көзі бажырап түседі» [14, 287 б.], – деп, әдемі сурет те сала кетеді. немесе: «Дала да дала! Дала қандай кең еді! Таусылар емес. Дөн де дөн. Дөңдер қандай көп еді. Бітетін емес. Біріне шықсаң, тағы бірі. Ойлар боз қырау, дөңдер сары» [14, 296 б.], – деп, дүниені кезе бергісі келетін бала қиялын дөп басады немесе: «От, от! От деп суық үйде жанған отты айтсайшы! Бауырсақ деп қарын ашқанда жеген бауырсақты айтсайшы!» [14, 362 б.], – деп сәби талғамын, тәбетін айна-қатесіз кескіндейді. Бір қарағанда, Мағзұм Тиесов – данышпан халқымыздың бай тәжірибесін, әңгімелеуші ретінде көрінеді. Бірақ ол ескі ертегіші емес, ғасырлар бойы халық басынан кешкен өмір сабағын бүгінгі профессионалды әдебиеттің деңгейіне жеткізе көркем бейнелеуші. Жазушы шығармаларының тілі де халықтық бай қазынадан суарылған.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Байтұрсынов А. Бес томдық шығармалар жинағы. – Алматы: Алаш, 2004.
2. Әуезов М. Әдебиет тарихы. – Алматы: Ана тілі, 1991, – 240б.
3. Мұқанов С. Проза және сын туралы. // Әдебиет және искусство. – 1939. – №7. –37-57 бб.
4. Мүсірепов Ғ. Заман және әдебиет. Әдебиет туралы ойлар. Толғаныстар. – Алматы: Жазушы, 1982, – 352б.
5. Кенжебаев Б. XX ғасыр басындағы әдебиет. – Алматы: Білім, 1993. – 248б.

Резюме

Статья посвящена нравственно-познавательной роли произведений для детей.

Resume

In this article is devoted a moral-creative role of stories, novels, poems for children.